

Dan Waern

Följande text kommer från ÖIS Jubileumsbok "Från A till ÖIS" utgiven 1987.

Sebastian Coe, Steve Cram och de andra världsstjärnorna tränar nu på samma sätt som vår egen världsstjärna Dan Waern gjorde redan på 1950-talet.

De kör intervallträning, jag sprang tio gånger 400 meter och fem gånger 800 meter. De springer på samma sätt.

Mellan 1956 och 1961 hade Dan Waern ingen konkurrens i Sverige och han låg i högsta världseliten. När Svenska Dagbladets bragdjury sammanträdde 1957 fanns ingen motkandidat. Waern hade satt skräck i världseliten och hade avverkat mängder av storlopp, världsrekord och segrar. Storstjärnor som engelsmannen Gordon Pirie och Roger Moens från Belgien hade kommit till Sverige för att sätta världsrekord, men de blev satta på plats av Dan Waern, som alltid var steget före. 1961 blev han proffsförklarad när han stod på toppen av sin karriär. Han offrades på OS-gudarnas begäran för att rädda amatörismen. Dan hade precis som många andra storlöpare tagit chansen att tjäna pengar på sin förmåga att springa fort. Han blev den siste friidrottaren och andra öisaren (Arne Andersson var den förste, som dock inte tävlade för ÖIS när han stoppades) som diskades för brott mot amatörbestämmelserna.

Fick blodad tand

Jag var allätare, berättar han, jag höll på med alla sorters idrott.

Fast det blev mest boxning i KBK, Katrineholms Boxningsklubb. Där gick han ett tjugotal matcher, samtidigt som han sprang terränglopp i korpen och spelade fotboll i Sköldinge IF.

När Dan var 16 år fick han arbete på ett el-företag i Flen. *Då frågade man på företaget om det var någon som ville springa 800 m i en korptävling. Jag ställde upp och slog en kille som tävlade lite. Det ansågs omöjligt att slå honom och en liten sensation att jag vann. Då fick jag blodad tand.*

Dan hade på egen hand löptränat lite grand, mest terränglöpning. Och började så smått att tävla för Flens IF i korpen. *Jag vann alltid 800-metersloppen, berättar han. Något 1000-meterslopp sprang jag väl.*

Hela vintern tränade 1952 tränade han hårt och i början av nästa säsong sprang han 1500 meter på 4,17 min. Och fick vara med i Flens ordinarie löparlag.

Därefter började Dan löpträna på allvar och mer intensivt. Men han höll fortfarande på med boxningen. *Det var mycket rephoppning på vintern i samband med boxningsträningen vilket var en bra övning för mig.* Han började också köra intervallträning, 4x400 meter.

Det sa bara pang

När jag var 19 år sa det bara pang. Jag sprang 1500 m på 4,03 min och blev väldigt uppmärksam. Det var på den tiden en bra juniortid.

Vid JSM-tävlingarna 1953 slog Dan mästaren Ingemar Högberg. *Jag bara drog på, han följde mig inte.* Segertiden skrevs till 3,58,6 min.

15 månaders militärtjänst väntade nu Waern. Men han lyckades behålla formen. Det fanns inga idrottsplutoner som nu. Han tränade hårt och utnyttjade varje ledig stund till löpning, ibland också luncherna.

Den främsta löparklubben då, Gävle, lockade och Dan flyttade året efter upp till Gästrikeklubben. Han sprang 1500 meter på 3,49 min och kom med i seniorlandslaget.

Blev blomsterhandlare

Det var en landskamp mot Finland inför fullsatt hus. Jag gick fram och frågade de övriga svenskarna hur vi skulle lägga upp vår taktik. Vem som skulle dra. Men de var inte intresserade. De sprang individuellt. Så när skottet smällde la jag mig främst och drog. Men på spurten gick Ingvar Eriksson förbi och vann med Dennis Johansson tvåa och jag trea.

Då blev jag arg och sa till mig själv att om jag nån gång blev bra skulle detta inte hända igen. Vi måste prata igenom loppet innan, göra upp en taktik, hjälpas åt, springa tillsammans som ett lag.

Efter det hade vi ett bra seniorlandslag.

I Gävle arbetade Dan som brandman men ett frö grodde inom honom att han ville göra något annat, så han blev blomsterhandlare.

Jag var skadad nästan hela 1955, fick benhinneinflammation. Jag började träna på hösten och då ringde Sven Strömberg och Erik Nyberg i ÖIS och ville att jag skulle flytta ner till Sällskapet. Kan ni greja ett jobb och en lägenhet så flyttar jag.

Och så blev det, ner till rum och kök på Hisingen flyttade Dan och fick jobb som försäljare. Våren 56 tränade Dan otroligt hårt. Han debuterade sent på säsongen. På en dålig bana sprang han 1500 m på 4 minuter i Dalsland. Efteråt blev han inbjuden att tävla i Köpenhamn tillsammans med några ungerska världsstjärnor och dansken Gunnar Nielsen.

Jag bara sprang och hade tiden 3,48 min.

Kolla smågrabbarnas blickar! Dan var den stora idolen på femtiotalet.

Satte Eliten på plats

Men sedan kom den stora skrällen för Dan. Vid Vallenklubbarnas Julispel lät han tala om sig. Då skulle världsrekordhållaren Tabori, samt Rozavölgyi och Iharos från Ungern göra en världsrekordattack på en engelsk mil.

Det var inget snack om saken att de skulle vinna, den stora frågan var bara om någon av dem skulle klara av att sätta nytt världsrekord eller inte.

Dan stal hela föreställningen – Visserligen vann Rozavölgyi, men unge Waern sprang på 4,03 och slog två av ungrarna, Tabori och Iharos trots regnet. Dans mellantid på 1500 m var 3,46,8. Det var en stor sensation. De många på läktarna jublade och tidningarna var fyllda med hyllningsartiklar.

Sen gick det av bara farten, säger han.

Trots att han tränade lika mycket med Kville som med ÖIS. Han bodde på Hisingen och tyckte inte det var någon idé att åka den långa vägen in till Slottsskogsvallen för att träna.

Jag behövde bara en tidtagare och det hade Kville också, säger han. Men vi hade ett fint gäng i ÖIS. Vi hade alltid trevligt. Vi har ett bra gäng som nästan alltid vann 4x1500 meter vid SM: Sven Lundgren, Bengt-Åke Olsson, Lars-Ove Martinsson och Bo Svensson med flera.

Dan tränade alltid effektivt. Men uppvärmning, det visste jag inte vad det betydde.

Slog rekord på rekord

Första året i ÖIS-dräkten var en stor segerfest. Rekord slogs på löpande band. Dan fastställde de svenska rekorden på 800 meter till 1,48,6 min vid en landskamp mot Ungern på Stockholms Stadion, 1000 meter till 2,20,9. Han blev svensk mästare på 1500 meter på tiden 3,46,8 min. Och inledde raden av landskampssegrar mot Finland på den klassiska distansen. Från 1956 hade Dan ingen konkurrens från någon svensk. Nu började också folk strömma till friidrottsarenorna, tända av Waerns rekordhunger. Det började bli samma stämning som när Gunder Hägg och Arne Andersson möttes på löparbanorna i början av 40-talet.

Den ideala sträckan för mig att springa var 1000 meter. Jag slog världsrekord på den sträckan flera gånger. Det var ingen som hotade mig. 1957 gjorde jag fyra drömmilar (1 engelsk mil under fyra minuter)

Ett av hans bästa lopp över huvud taget var drömmilen i Malmö då han vann över den belgiske storlöparen Roger Moens på 3,58,5 min.

1957 var också jubileumsår för ÖIS (70 år) och blev ett enda stort triumfår för Dan Waern. Han fick Svenska Dagbladets bragdmedalj, för att han bl.a. satte svenskt rekord på 800 meter med tiden 1,48,1 på en bana i Atén med branta kurvor och i övrig dålig beskaftenhet. I loppet som ingick i landskampen Norden mot Balkan utklassade Dan de övriga.

Europamästerskapen i friidrott 1958 gick i Stockholm. Då tog Dan en silvermedalj på 1500 meter. Engelsmannen Brian Hewson vann, men Dan utklassade både ungraren Rozavölgyi, OS-segraren Delaney och finnen Vourisalo. Dan höll på att vinna men på upploppet spurtade Hewson förbi. Honom brukade Dan alltid slå annars.

I Göteborg rådde det en väldig friidrottshausse. Hela EM-gänget samt världslöparen Herb Elliot kom till Ullevi veckan efter EM. Det var över 36.000 på läktaren för att se dem springa 1500 meter.

Elliot vann loppet på nya världsrekordet 3,36,0 min. Ett fantastiskt rekord. Dan fick för ovanlighetens skull en undanskynd plats, blev bara femma.

Tyskarna utklassade vid en landskamp på Stockholms Stadion inför fullsatta läktare

Slog världsrekord

Det var mitt tredje lopp på en vecka. EM-finalen gick på söndagen (24/8) och innan "Elliotgalan" (28/8) hade jag tävlat i Borås (800m, tvåa på 1,48,3 min), säger Dan. Det kändes i benen.

Men dagen efter Elliotgalan sprang han en engelsk mil i Malmö på 4,02,0. I september fick Dan revansch för femteplatsen i "Elliotgalan". Då satte han i Åbo den 19 september nytt världsrekord på 1000 meter med tiden 2,18,1 min. Det anordnades dock två "Elliotgalor" på Ullevi. Nästa var efter OS 1960.

Ja, det var tio dagar efter OS, då gjorde jag mitt bästa 1500-meterslopp, tycker Dan. Trots att han inte vann. Jag gjorde en taktisk miss, förklarade han. Jag gick fram för tidigt så Elliot hann svara och bröstade sig förbi på mållinjen. Elliots tid blev 3,38,4 och Dans 3,38,6. Då var det nästan 20.000 personer på Ullevi. Dans tid står sig fortfarande som klubbrekord i ÖIS.

I OS 1960 kom Dan utanför prispallen och blev fyra på 1500 meter. Jag var dåligt förberedd och kom ner till Rom försent. Men nu håller vi på att missa 1959. Det var också ett stort år för Dan. Då satte han två världsrekord på 1000 meter. Först på 2,18,0 och sedan putsade han tiden till 2,17,8 min (den tiden är fortfarande svenskt rekord, trots alla försök Johnny Kroon gjort sista åren). Han spädde på med ytterligare en bunt svenska rekord på sina andra löpdistanser.

När Dan satte rekord ville han helst ha en "hare" som hjälpte honom med farten de första varven. *Sen öste jag på när det var 300 meter kvar. Men fanns det ingen som ville hjälpa mig, så drog jag själv hela vägen.*

Det olycksaliga tredjevarvet vid OS-finalen 1960. Dan tappar till sjunde plats men hittar nya krafter på slutvarvet och avancerar till fjärdeplatsen.

Krockade med fotograf

Sedan Elliot lagt spikskorna på hyllan 1960 hade Dan ingen överman i världen på 1500 meter. Visserligen fanns Peter Snell, men han sprang bara 800 meter.

1958 fick Dan en uppmuntringsresa till Sao Paulo i Brasilien. *Jag sprang Sylvesterloppet på en svensk mil, men det är egentligen för långt för mig.*

Resan förde honom också till ett inomhuslopp i Los Angeles i USA. *Det var vid invigningen av Colliseum. Det var utannonserat att jag skulle göra en "drömmil". Men jag hade halsfluss och skulle inte hinna bli bra i tid till loppet. Och knappast göra en bra tid.*

Helst hade Dan velat avstå, men arrangörerna hade fullsatt hus, och han ville inte göra publiken besviken. *Det var ett bra koppel löpare så jag tänkte att min enda chans var att gå fram och dra från början. Loppet var på tio varv (inomhusbana av trä på 161 meter) Efter tre-fyra varv såg jag en fotograf som höll på att fotografera vid höjdhoppsgropen. Han var i farlig närhet av löparbanan. Vid sjätte varvet tappade han kontrollen och tog ett steg ut i banan. Jag krockade med honom och föll men reste mig och sprang vidare och kom i mål på 4,12 min.*

Efter loppet gick jag fram till den olyckliga fotografen och tackade honom för att han räddat min ära och dåliga form.

Dan blev bättre och bättre för varje år han tävlade. I början av 1961 var han i världsklass. *Jag var i kanonform, säger han själv*

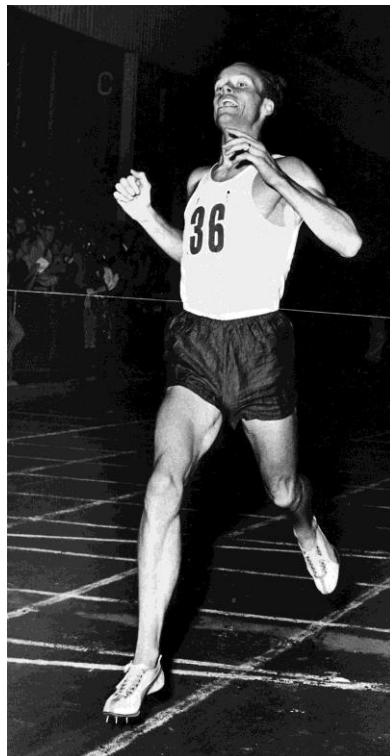
50 öre per åskådare

Vid den här tiden började han också att få lite ersättning av arrangörerna. Hans namn garanterade oftast en fullsatt idrottsplats. Så arrangörerna tyckte inte att det var mer än rätt att han skulle få en liten del av vinsten. De pengar Dan fick då, kanske mellan 1000-2000 kronor för ett lopp är närmast "kaffepengar" mot vad dagens världsstjärnor som Carm och Coe får för sina tävlingar, 100.000 kr och uppåt är inga orimliga belopp.

Det mesta jag fick någon gång var 4500 kr vid en tävling i Karlstad. Arrangörerna ville ge mig 2000 kr, men jag sa tänk om det inte kommer så många människor, så jag sa att får jag femtio öre per åskådare är jag nöjd. Det kom 9000 personer.

Men amatörbestämmelserna stoppade honom när han stod på världstoppen. Efter det har han inte idrottat alls. En kort tid skötte han konditionsträningen för fotbollslaget Elfsborg.

Dan och hans fru bor sedan 1960 på en lantgård i Bollebygd. Där är det nära till naturen och hunden Samba kan springa fritt omkring. Dan sköter också skogen, samt den egna dammen med inplanterad ädelfisk.

Dan spränger målnöret på Tingvalla, Karlstad på nya världsrekordet 2,17,8 på 1000 meter. Tiden kom att gälla som svenskt rekord i 57 år!